

✓
oo "llii"

art. Nr. 406

Calixtus, J.

n. 21 weitere handschriften

darunter unter v. J. Calixtus

(6, 8) - (13) - (15)

90

[Handwritten signature]

P. VII. 86.

Σὺν Θεῷ.

7

DESIDERIVM
ET STUDIVM CON-
CORDIÆ ECCLESIA-
STICÆ

PUBLICÆ DISQVSSIONI
IN ACADEMIA IVLIA
EXPOSITVM

SUB PRAESIDIO

GEORGII CALIXTI
S. THEOL. D. ET PROFES-
SORIS PRIMARIJ,

RESPONDENTE

M. IOACHIMO HILDEBRANDO
VValckenredense.

AD DIEM V OCTOBRIS

HORIS MATVTINIS ET POMERIDIANIS.

HELMESTADI,

IN TYPOGRAPHEO CALIXTINO EXCVDIT
HENNINGVS MVLLEVS.

CIO IO CL,

M. 6. 17

DESIDERIVM

ET STVDIVM

CORDIS ECCLESIE

ASTOR

PUBLICA TYDNISATIONI

IN LACRIMA ILLA

EXPOSITVM

Sub Presidio

GEORGII CALLIXTI

S. THEOL. D. ET PROFESS.

SORIS PRIMARII

RESPONDENS

M. IOACHIMO HILDEBRANDO

Valkenburger

AD DIEM 4 OCTOBRI

HORIS MATUTINIS ET POMERIDIANIS

Helmstadt

IN TYPOGRAPHIA CALLIXTINO EXCVDIT

Henningk & Meyers

CID 13 CL

DESIDERIVM ET
STVDIVM CONCORDIÆ
ECCLESIASTICÆ.

SVnt etiamnum in orbe homines, qui
Scripturam Θεόπυδου, cui quod reli-
gionem attinet, Christiani innituntur,
nullam aut norunt, aut admittunt. Ho-
rum alii etiamsi agnoscant unum sum-
mum Deum, ei tamen plures subjungunt, & divino
cultu prosequuntur: alii solem, lunam, stellas vene-
rantur: alii alios deos sibi fingunt: aliqui vix ullo nu-
minis sensu tanguntur. Ethnici, gentiles, pagani,
idololatræ appellantur: nonnulli quoque feri & bar-
bari, utpote ἀνθρωπόφαγοι. Tales etiamsi sint, ho-
mines tamen sunt. Confortium itaque communis
humanitatis, commiseratio erga tot pereuntes ani-
mas, & desiderium propagandæ gloriæ divinæ incitare
debet Christianos, quibus illi vicini, aut aliàs ad eam
rem copia vel opportunitas suppetit, ut miseris ab
exitio eripiendis operam impendant.

II. Iudæi & Muhammedani ab idololatriâ ali-
eni sunt. Illi codices Veteris testamenti, isti etiam
Novi libros admittunt & probant. Illorum plurimi
inter Christianos degunt & tolerantur; isti magnam

partem nonnullis vicini sunt & aliquando amici. Urgentior itaque ratio, & promptior procedendi modus impellere debent, ne officio suo defint, qui vel Iudæis familiaribus aut subditis, vel Muhammedanis vicinis & amicis utuntur.

III. Christianorum titulo etiam illi se venditant, qui tamen eo nomine vix digni, quod etiam si Christum quemdam in mundum venisse agnoscant; (unde forte Christiani nominis participes factos dixeris) præcipua tamen Christianæ fidei capita sive mysteria abnegant, nempe Deum esse Patrem, Filium & Spiritum sanctum, sibi invicem ὁμοούσιος, & ex his Filium hominem factum pro peccatis nostris satisfecisse; atque adeo ejus passione, morte & merito justificationem nostram & spem æternæ salutis niti. Hæc quia negant, Christianam fidem & religionem planè evertunt. Neophotiniani & Sociniani hodie appellantur. Ad eos prope accedunt Anabaptistæ, in tot sectas divisi, ut distinctè enumerare difficile sit. Quia tamen & his & illis ad meliorem mentem traducendis opera sit danda, nemo temere negaverit.

IV. Qui credunt ea, quæ Socinianos negare diximus, & proinde se non propriis meritis, sed virtute & merito passionis Iesu Christi peccatorum remissionem consequuturos, & post resurrectionem carnis suæ ad gloriam perventuros confidunt, ponuntque inter se & iram divinam meritum & mortem.

tem Christi; præterea baptizati sunt, & Eucharistiâ,
prout datur, fruuntur; opera autem carnis non per-
perrant, sed temperanter, justè & piè vivunt in præ-
sente seculo, expectantes beatam spem & illustrem
adventum gloriæ magni Dei & servatoris nostri Iesu
Christi: eos à Deo filios haberi, & ad hereditatem re-
gni cœlestis admitti certum est. Tales autem inter se
longè magis conveniunt, & intimiùs conjunguntur,
quàm pridem memorati: nempe sicut membra sub
capite Christo. Odisse itaque non oportet. Nam
qui dicit se in luce esse & fratrem suum odit, in tenebris est *1 Joh. 2, 9.*
usq; adhuc; imò homicida est. *3, 15.*

V. Pium igitur est desiderium eorum, qui ex-
petunt dissidia & odia, quæ invaluerunt, proh dolor!
inter illos, qui ita, uti dictum fuit, credunt se que ge-
runt, aut certè gerere debebant, mitigari, & si fieri
queat, planè tolli. Pendet hinc non modò concor-
dia & tranquillitas ecclesiastica, verùm etiam civilis,
interdum quoque domestica, sicut se hodie res ha-
bent in imperio Romano-Germanico, ut de aliis re-
gnis & provinciis taceam. Nam si Princeps persua-
sus sit subditos suos esse infideles aut hæreticos; sub-
diti similiter persuasi sint de Principe suo; uxor de ma-
rito, & maritus de uxore: quæ fieri poterit, ut non e-
mergant hinc inde sinistra suspiciones, diffidentia, &
aversiones ac adversitates animorum? Quæ valido
argumento elidentur, si non obstante sententiarum

aliquarum diversitate alter alterum habeat Christianum, Dei filium, & proinde fratrem ac coheredem æternæ vitæ: & etiam si actualis & externa per sacramentum communio, imprimis propter exortas circa id ipsum infelices controversias, prohibeatur; perseveret nihilominus virtualis & interna, consistens in mutuâ benevolentia, adfectu, & desiderio studioque removendorum impedimentorum, quæ actuali & externæ perfectæ communioni obsistunt. Quo animo si firmus, deterrimum schismatis crimen à nobis amolitur.

VI. Interea observandum, non esse viri boni nedum Christiani, aliud sentire, & aliud refragante conscientia profiteri. Qui novit Cajum Sejo tres obolos debere, non potest sine reatu mortalis peccati contrarium affirmare, vel testimonium perhibere, quod non debeat. Sic etiam, & multò magis, qui apud animum suum persuasus est, nullam esse Pontificis ἀναμαρτυρίαν, nullum ex jure divino primatum, nullum purgatorium, nullam transsubstantiationem, non potest salvâ conscientia præ se ferre & profiteri, quod esse credat. Qui persuasus est mandato divino se teneri ad sumendam utramque Eucharistiæ speciem, non potest illæsâ conscientia contentus esse unâ. Qui persuasus est præsentiam corporis & sanguinis Domini in sanctâ Eucharistia verbis Dominicis affirmari, non potest eam sine ingenti reatu inficiari. Qui persuas-

persuafus est, inquam, sententiam aliquam esse verā, non potest absq; mortali crimine eam improbare vel damnare; & ne quidem simulare, quòd improbet vel damnet. Est autem ingens discrimen inter ista: Ego hanc sententiam non existimo esse veram; Ego hanc sententiam verè hæreticam judico, & omnes ei addictos à divinâ gratiâ & cœlesti regno exclusos. Prius de multis commodè & absq; periculo invehendi vel stabiliendi schismatis dici potest; at non posterius.

VII. Nec hîc conveniens est terminus *Neutralitatis*, è militiâ huc translatus. Neutrales enim qui dicuntur, neutrius dissidentis partis causam probant vel improbant, nec uni magis adhærent, quàm alteri. At hîc, etiamsi sit desiderium tollendorum dissidiorum, unusquisq; tamen, qui quidem capax sit, isti parti, cujus sententiam veram esse persuafus est, actuali communione jungitur, & hoc ipso ab opposito dogmate se alienum esse profitetur.

IX. Porro observandum, constituta esse divinitus, à quibus cognitis & creditis pendere debeat æterna hominem salus: nec hæc per arbitrium & constitutiones humanas augeri vel incrementum capere posse. Quæ igitur ad salutem Christianis primorum seculorum & martyribus Christi suffecerunt, hæc etiam nobis hodie sufficiunt. Dices fortè, Ergo non fuerit ad salutem necessarium credere quòd Filius sit æterno Patri ὁμοῦσι. Respondeo, Rem ipsam credere

dere, nempe Filium esse verum & eundem cum Patre suo Deum, ad salutem, & ut Filio redemptori nostro debitus cultus præstetur, est necessarium. Per istud autem vocabulum rem efferre vel exponere, non quidem ad salutem est necessarium, est tamen suo quodam alio modo necessarium, nempe ad excludendas Arianorum ludificationes. Doctores sanè & antistites ecclesiarum non aliâ ratione vel fide salutem consequuntur, quam simplices Christiani. Multa tamen illis præ his scitu & cognitu sunt necessaria, non quidem directè ad salutem, sed ad salutarem doctrinam rite explicandam, confirmandam & defendendam, ut quisque suo loco & officio satisfaciat: & proinde non præcisè ut Christianis, sed ut doctoribus & præsidibus ecclesiarum. Ad quæ munia obeunda idonei non fuerint, qui formulas loquendi, quibus articuli Christianæ fidei à tot seculis universaliter proponuntur, capere aut nequeant aut nolint. Minimè verò permittendum, ut per eos ecclesiastica tranquillitas turbetur.

IX. Sed quoniam desiderium concordie Christianæ planè inefficax fuerit, nisi media ad eam promovendam & procurandam facientia adhibeantur, vitio verti non potest illis, qui diu hujusmodi cogitationibus incubuerunt, si quid ipsis videatur, sine præjudicio exponant. Nos quædam breviter nunc subjungemus, aliàs ea luculentiùs explanaturi.

X. Quæ præcisè ad salutem sunt necessaria, distingu-

stinguantur ab aliis, quæ pari modo necessaria non sunt: & si de illis fuerit consensus, quod ista attinet, etiamsi actualis communio plenè exerceri nondum possit, cessent tamen mutuæ condemnationes, & obtineat tolerantia.

XI. Cessent etiam convitia, λοιδορία, irrisiones & contumeliæ: non fiat quod Donatistis exprobrat Optatus Milevitanus: *Nullus vestrum est, Libro 4o qui non convitia nostra suis tractatibus misceat; qui non aliud initiet, aliud explicet. Lectiones Dominicas incipitis, & tractatus vestros ad nostras injurias explicatis. Profertis Evangelium, & facitis absenti fratri convitium. Auditorum animis infunditis odia, inimicitias docendo suadetis.* Inimicitia & odia animis infusa & persuasa iudicium turbant & obnubilant, ut argumentis quamvis efficacibus, minùs moveantur, & inolitibus opinionibus tenaciùs adhæreant. Quæ verò constat ab amico & benevolo affectu esse profecta, alacriùs excipi & fortiùs movere solent.

XII. Quæstiones, quarum decisio ad pietatem aut praxin Christianam sive spe salutis, sive cultu divino, sive officio caritatis, sive administratione sacramentorum, sive gubernatione Ecclesiæ exercendam nihil confert, omittantur, vel tamquam indifferentes in medio relinquantur: ad populum autem temerè numquam proferantur.

XIII. Quæ verò ita comparata sunt, ut populum
B non

non planè ignorare ex usu sit, quod de populo dif-
fidentibus vicino vel immixto, quomodo multis in
locis se res habet, affirmari potissimùm poterit; ibi
errores eâ dexteritate refutentur, ut erga errantes
Contra ep. commiseratio potiùs subeat, quàm excitentur odia
And. c. 2. & inimicitia. *Illi in vos se viant*, ait Augustinus Ma-
nichæos, at quales hæreticos! compellans, qui nesci-
unt, cum quo labore verum inveniatur, & quàm difficilè
caveantur errores.

XIV. Sufficiat consensus circa *ἵ* Quod est myste-
riorum, etiamsi *ἵ* Quomodo non possimus penetra-
re. De Filio Dei rectè Ambrosius libro primo de fi-
de ad Gratianum, cap. v: *Licet scire quòd natus sit; non
licet discutere, quemadmodum natus sit.* Et Gregorius
Nazianzenus oratione tertiâ de Theologiâ, quæ est
prima de Filio: Θεὸς ἡγήσῃς σιωπῆτι μάθω. μέγα
σοὶ ἔμαθεν ὅτι γε ἡγήσῃς, τὸ ἵ πῶς, ἔδ' ἐ ἀγγέλῳ
μὴ ὅτι γε σοὶ ἐννοεῖν συγχωρήσωμεν. *Dei generatio
silencio honoretur. Magnum tibi sit scire, quòd sit geni-
tus. Quo autem modo, id ne angelos quidem, nedum te,
intelligere concesserimus.* Cyrillus Ierofolymitanus
catechesi illuminatorum xi: Ὅτι ὁ θεὸς υἱὸν ἔχει, ἴσθη-
πίσθε· τὸ ἵ πῶς, μὴ πολυπραγμόναι. Ἐπιπῶν γὰρ ἔχ-
εὐρήσεις. *Quòd Deus Filium habeat crede: quomodo au-
tem, ne sis curiosus. Quamvis enim queras, non invenies.*
Et Cyrillus alter, Alexandrinus videlicet, tractans de
sanctâ

sanctâ Eucharistiâ ad sextum caput Iohannis, & ver-
ba Iudæorum, *Quomodo potest hic nobis carnem suam da-
re manducandam?* Δεῖ ἐν ταῖς ἀγαθήψεσι τῶν θείων
μυστηρίων πῶς μὴ ἔχειν ἀζήτητον, μηδενὶ ὃ τῷ λε-
γομένων ἐπιφέρειν ἢ πῶς. Ἰσραηλὶκὸν γὰρ τὸ ρῆμα, καὶ
κολάσεως τῆς ἐσχάτης διὰ τῆς ἀπειρίας. *Oportet nos
in susceptione divinorum mysteriorum fidem habere curio-
sitate expertem, nec iis quæ adferuntur subucere illud
QUOMODO.* Iudaicum enim est vocabulum, & extremi
proinde causa supplicii. Et mox: *Illud QUOMODO de iis,
quæ Deus operatur, usurpare caveamus, sed potius studea-
mus ipsi committere, quòd operum suorum viam sive rati-
onem exactè perspectam habeat.* Bene Augustinus epi-
stolâ cii: *Non est metuendum, si nunc ad liquidum, quæ
de Dei naturâ credimus, conspicere non valemus, ne inde
sit dictum, Qui ignorat, ignorabitur, 1 Cor. xiv, 38.* Con-
gruè ad hoc ipsum infimæ ætatis scriptor Thomas
Kempensis de imitatione Christi libro I, cap. III: *Quid
prodest magna cavillatio de occultis & obscuris rebus, de
quibus non arguemur in iudicio, quia ignoravimus? Po-
steriorum, quin & nostræ ætatis homines circa res
divinas & earum QUOMODO videntur voluisse inge-
nium magis exferere sive magis ingeniosi apparere
quàm aut par aut opus esset; & de iis plura & abstrusi-
ora scrutari, nosse & proferre, quàm primi optimiq;
Christiani, qui simplicitati acquieverunt. Hinc ali-
qua & quidem notabilis dissensionum scaturigo.*

Lib. 4. in
Iohan. ad
c. 6, v. 52.

XV. Sufficiat si sit consensus circa dogmata communibus & cuiq; notis vocabulis proposita, etiamsi quando termini philosophici vel in Metaphysicis exponi soliti adhibentur, non usquequaq; conveniat.

XVI. Ut etiam, quando hi adhibentur, convenire possit, usurpentur sensu, quem jamdudum & ab aliquot seculis obtinuerunt, nec iis novus aut inusitatus tribuatur; nec abrogatâ veteri adsciscatur nova aliqua philosophia. Mutata enim philosophia invenit quoq; mutationem in Theologiam, ubi scholasticè tractanda venit.

XVII. Sufficiat si nemo sit, qui opiniones duriores & incommodas docere vel defendere pergat. Pristini earum patroni, viri sæpe præclari & bene meriti, sed aliquando humani aliquid passi, sine ulterioribus insectationibus & condemnationibus quiescere permittantur.

XVIII. Nemini quidquã affingatur: nec verba, quæ sano sensu accipi vel possunt, vel debent, in pravum alienâ à mente auctorû interpretatione torqueantur.

XIX. Sententiæ Ecclesiarum, de quibus agitur, promantur & æstimentur non tam è particularibus earum doctoribus, quàm publicis confessionibus.

XX. Quæ Ecclesia affirmat, quod aliæ negant, & propter quod negatum eas communionem suâ indignas judicat; illa id ipsum probare debet.

XXI. Probandum autem erit primò & principaliter

liter ex Sacra canonica scriptura. Quæ quoniam testi-
monium perhibet Ecclesiæ, quod sit *columna & firma-* *Tim. 3.*
mentum veritatis, præcipue verò primitivæ, diras ab *15.*
ethnicâ Româ persequutiones passæ, quod fuerit Ec-
clesia *sanctorum & martyrum Iesu*; consequenter ex u- *Apoc. 17. 6.*
nanimi consensu primæ & prisce Ecclesiæ idipsum,
quod controversum est, probandum venit.

XXII. Si quod affirmatur, non proponitur ut ne-
cessarium ad salutem, nec ut causa scissionis vel dene-
gatæ communionis, haut opus erit de eo magnopere
angi. Sin ut tale, necesse fuerit demonstrari, non mo-
dò quod verum sit, sed etiam quod tale verum, & quod
tale semper habitum & agnitum. Quid autem ut tale
habuerit & agnoverit prisca Ecclesia, innotescit ex eis,
quæ adultos, priusquam baptizarentur, discere & edo-
ctos profiteri iussit. Quos enim baptizabat, non alio
loco, quàm verè Christianorum & fidelium habebat,
& mox usu sanctæ Eucharistiæ dignabatur. Nec ab eis
aliud in posterum requirebat, nisi ut in eâ, quam pro-
fessi essent, fide constantes, coetuiq; fidelium conjun-
cti piè & inculpate viverent. Docebantur autem &
profitebantur summam fidei Symbolo, quod Aposto-
licum hodie vocatur, comprehensam. Accesserunt de-
inceps symbola alia ad explanationem Apostolici fa-
cientia: & juxta quæ idipsum capiendum, si doctiores
& doctores ultra simplicitatē ad accuratiorem disqui-
sitionem progredi necessitas aliqua vel hæreticorum

importunitas exigat. Accesserunt etiam doctorum scri-
pta, de dogmatibus, quibus Ecclesia ejus temporis
niteretur, testimonium perhibentia. Consensu itaque
priscae ecclesiae ex symbolis & scriptis manifestato do-
ctrina Christiana recte confirmatur. Intelligimus au-
tem doctrinam fundamentalem & necessariam, non
quasvis annatas appendices & quaestiones, aut etiam
quorundam Scripturae locorum interpretationes. De
talibus enim unanimes & universalis consensus non
poterit erui vel proferri. Et magis apud plerosq; spe-
ctandum est, quid tamquam communem Ecclesiae
sententiam proponant, quam quomodo eam confir-
ment aut demonstrent.

XXIII. Consensus quorundam doctorum, praesertim eximiorum, quamvis adfertionem non faciat esse indubitato veram, existimationem tamen aliquam probabilitatis conciliare natus est: quorundam, inquam, magnae auctoritatis nec infimae paucitatis doctorum consensus, nullo tamen vel Scripturae testimonio, vel symbolorum & confessionum universaliter receptarum suffragio suffultus. Quod autem seorsim ab uno itidem eximio, verbi gratia, Athanasio vel Augustino adferitur, multo minus hoc ipso verum esse evincitur: hereseos tamen & impietatis haut facile condemnabitur.

XXIV. Ex positis & admissis principiis deducende sunt conclusiones, quae sententiis dissidentium contradicant. Quod evidentiùs deducuntur, eò quoq; evidentiùs

dentius eluceſcet concluſionum veritas. Evidentiæ autem conſequentiarum dilucidè ob oculos ponendę inſerviunt ſyllogiſmi explicite & in formâ, quam vocant, propoſiti: & ad hunc finem, nempe ut evidenter conſtet, num ex præmiſſis concluſio ſequatur nec ne, divinitus & ab ipſâ naturâ deſtinati ſunt ſyllogiſmi, quales diximus. Declamationes & prolixi ſermones plerumq; rem involvunt, & evidentiam conſequentiarum incertam relinquunt. At fieri nullo modo poteſt, ut in formâ legitimâ ex præmiſſis nec falſis nec ambiguis deducatur falſa concluſio. Quum igitur omnium noſtrûm tantopere interſit, ut tandem liquidò innotefcat, num ſententiæ, de quibus controverſiæ eò uſq; excreverunt, ut ſchiſmati cauſſam vel fomentum præbeant, ex Scripturâ & unanimi priſcæ eccleſiæ conſenſu deduci poſſint, an non; hoc ipſo medio divinitus conſeſſo, probationibus, inquam, non niſi in formâ, ſicut loquimur, propoſitis, & reſponſionibus ad eundem modum comparatis utendum erit.

XXV. Nullis laboribus, nullis ſumptibus, ututi diuturnis & magnis parcitur, ut qualiſcumq; pax civilis reducatur. Cur verò tantumdem reducendæ concordie eccleſiaſticæ, vel ſaltem minuendis diſſidijs, quæ civilem pacem tutam eſſe vix permittunt, Chriſtianiſmum deformant, & ab eo accelluros deterrent, non impenditur? Quin ſine magno ſumtu negotium maximum tractari poterit, ſi ſcriptis res agatur ad
eum.

‘eum modum, cuius sub finem proemij in Disserta-
tionem de Igne purgatorio indicium factum est.

XXVI. Hæc non sunt decreta vel edicta, sed sunt
consilia, profecta ab animo dissidia & odia detestan-
te, & concordiaë flagranter cupido. Si ab alijs pro-
ferri queant rectiora, & fini consequendo aptiora, il-
la præ nostris obtineant. Utinam verò apud omnes
præponderet nullus propriaë gloriolæ amor (quam-
quam errori agnito valedicere ingens gloria est, non
opprobrium) sed amor & conatus divinaë gloriaë am-
plificandæ, & humanaë salutis procurandæ; & dile-
ctio omnibus illis debita, qui *invocant Christum ex
mundo corde*, sive qui eum verum & unum cum Patre
& Sancto spiritu Deum, verumq; hominem, suumq;
redemptorem & salvatorem esse agnoscunt, & incul-
patè vivunt, sicut eam fidem professos vivere oportet.

2 Tim. 2,
22.

XXVII. Qui tale desiderium & tale studium
syncretismi & samaritanismi & atheismi condem-
nant, hoc ipso, quàm longè absint à caritate Chri-
stianâ, & quòd tranquillitatem publicam tum eccle-
siasticam tum civilem averfentur, potius quàm
desiderent, palàm produnt & orbi testa-
tum relinquunt.

HERONYMVS dialogo adversus Luciferianos.
*Si Ecclesiam per totum orbem diffusam non habet Christus,
aut si in Sardinia tantum habet, nimis pauper factus est.*

F I N I S.

AB : 53557

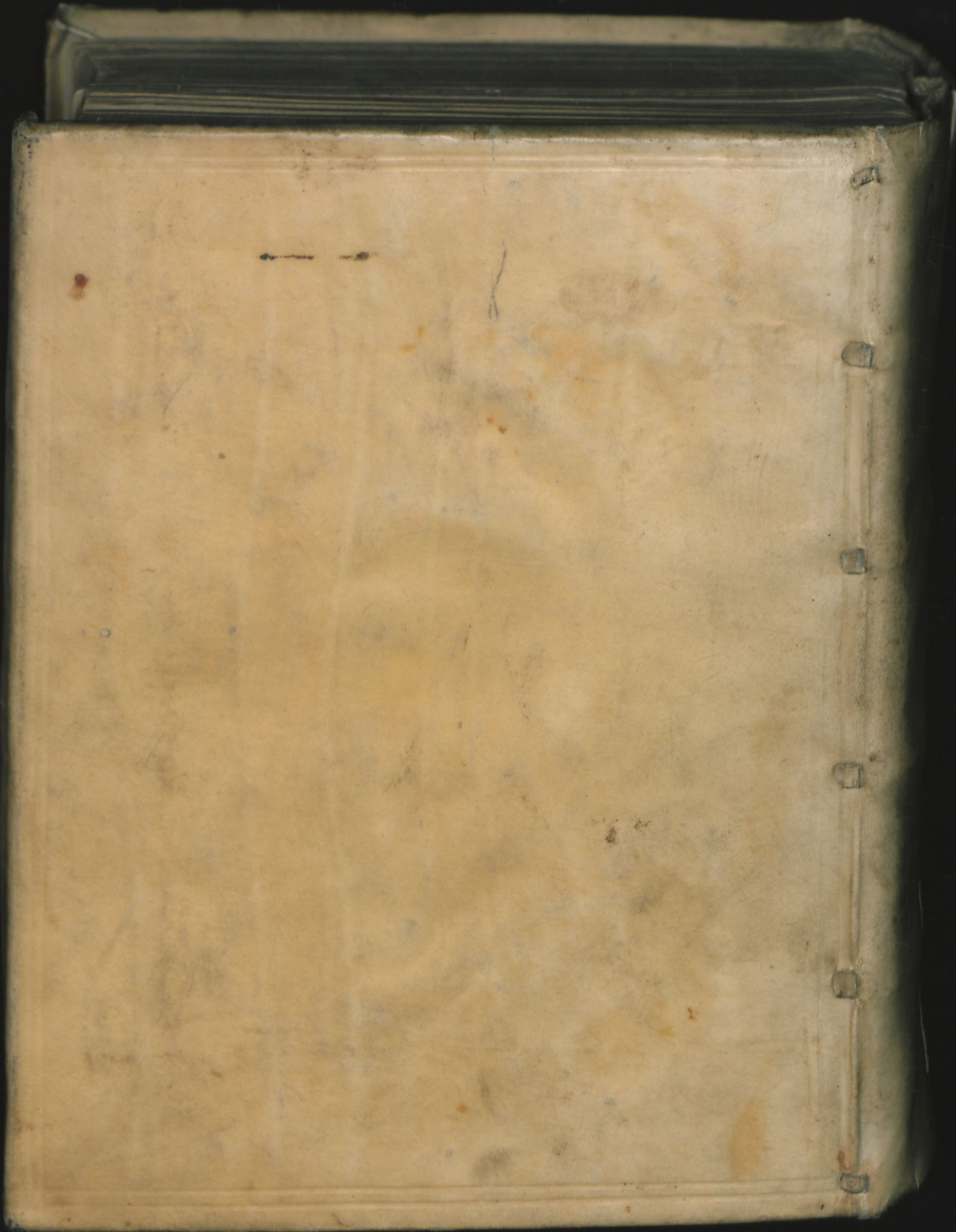
ULB Halle 3
004 480 082

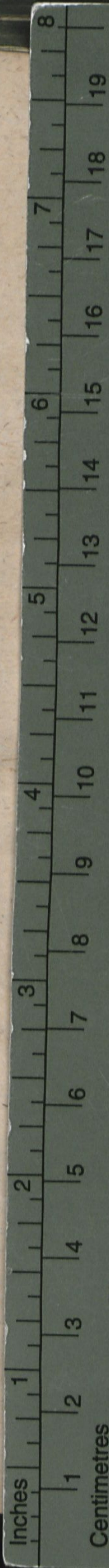

sb

1017

B.I.G.

Farbkarte #13

7

Θ Ε Ω
 ERIVM
 IVM CON=

ECCLESI-
 ICÆ
 SQV I S I T I O N I
 M I A I V L I A
 I T V M

A E S I D I O
 C A L I X T I
 E T P R O F E S -
 R I M A R I I ,
 D E N T E
 H I L D E B R A N D O
 n r e d e n s e .
 O C T O B R I S
 E T P O M E R I D I A N I S .

 S T A D I ,
 C A L I X T I N O E X C U D I T
 M V L L E R V S .
 M D C L .

